

ታሪክ መዛባቱ እያከራከርንም! ለመሆኑ ማን ነው ያዘባው?

ዩሱፍ ያሲን (አስሎ)

በቅርቡ ኤርትራን የጎበኙት የኢሳት ጋዜጠኞች ከፕረዘዳንት ኢሳያስ አፍወርቂ ጋር ያደረጉትን ቃለ ምልልስ ብዙዎቻችን እያነጋገረ ነው። እንደገና የሁለቱ ሃገራትና ሕዝቦች ዝምድናና የወደፊቱ እጣ ተጣማርነት በተለያዩ ሚዲያዎች መነጋገሪያ አጄንዳ እየሆነ እየመጣ ነው። ልክ እንደ በፊቱ እያወዛገበ ነው ማለቱ ሳይሻል አይቀረም። የኢሳት ጋዜጠኞቹ በኤርትራ ገዛቸው ሌሎቹ ተጨማሪ ተልእኮዎች ነበሯቸው። እነሱንም አሳክተው ነው የተመለሱት። ዋናው ተልእኳቸው አድርገው የሂዱትን በኤርትራ በኩል የትጥቅ ትግል ላይ የተሰማሩትን ሃይሎችን ሁኔታ፣ ይዘታና እንቅስቃሴ በሰፊው ዳስሰው ለኢሳት ተመልካችና አድማጭ በተለየ፣ ለኢትዮጵያዊ በጥቅል በማሳወቅ ላይ ናቸው። የኤርትራ ሕዝብ አኗኗር ሁኔታም ተመልክተው በዲያስገራ ለሚገኘው ሕዝባችን እያካፈሉ ናቸው። ከፕረዘዳንቱ በተጨማሪ ሌሎች የሃገሪቷ ባለሥልጣናትም ማነጋገራቸው ታውቆ ይታያል። እነዚህን ርእሰ ጉዳዮች ሁሉ ይህ ጽሑፍ አይመለከታቸውም። ለጊዜው ትኩረቱ በፕረዘዳንቱ ቃለ ምልልስ ላይ ነው። ከእሱም ውስጥ በተለይ ያነጣጠረው በታሪክ "መዛባቱ" ጉዳይ ላይ ነው። እንዲያውም ጠብቆ አድርጎ ፕረዘዳንቱ የኤርትራና ኢትዮጵያ ሕዝቦች ትስስር አስመልክቶ የሰጡትን ረዥም ማብራሪያን ነው ቢባል ያስኬዳል። "ምዝንባሪ" የሚታለዋን የትግርኛ ቃል ብዙ ጊዜ ተደጋግማለች በፕረዘዳንቱ ኢንተርቪዩ ውስጥ። እንደያውም በእንግሊዘኛው የቃለ ምልልሱ ክፍልም "Distortion" አዝማችና ተዘውታሪ አባባላቸው ነበር። ትርጉሙ "መዛባት" ነው ወደ አማርኛ ሲመለስ።

ማኛውም ተገንጥሎ አዲስና ነፃ ሃገር የመመሥረቱ ውጥን "የተለየ ማንነት ባለቤቶች ነን" ነው ሥርዓ መሠረቱና ውልደቱ። አዲስ ማንነት ለይታው ደግሞ አንዱን የማንነት መግለጫ መካድና ሌላውን ማንነት መግለጫ ወይም ዝምድና ማረጋገጥ ሂደት ነው ተብሏል። ተገንጠለው አዲስ ሃገር ለመመሥረት ከሚገነጠሉባት ሃገር የግድ ዝምድናም ሆነ ታሪካዊ ትስስር ፈፀሞ የለንም ማለት የተለመደ አካሄድ ነው። የኤርትራ ነፃነት ትግልም ከዚህ ያፈነገጠ ሂደት ከቶ ሊሆን አይችልም። በቅድሚያ የግድ ከኢትዮጵያና ኢትዮጵያዊነት ራሳቸውን "ነፃ ማውጣት" ነበረባቸው ማለት ይቀላል። ስለዚህ ለመዛባቱ ነበራዊ ምክንያቶች ነበሩ ለማለት ነው። "ብሔረተኛነት" በመሠረቱ የተለየ ማንነትን መግለጫዎችን ተንተኖ የራሱን መንግሥት የመቀለስ ኢድዮሎጂና እንቅስቃሴ ነው ቢባል እምብዛም ማጋነን የለበትም። የመገንጠል ጥያቄ አንግበው ለሚነሱ ወገኖች ይህ ሂደት ተፍጥሯዊ ነው። የተለመደ የነፃነት ፍለጋ ትግል አንዱ አካል ነው። ስለዚህ ታላቁ መዛባት ኤርትራ "በረዥም ታሪክ ራሷን በቻለ ሕልውና" ከጎረቤት ኢትዮጵያ ጋር ምንም ዓይነት ትስስር ሳይኖራት የዘለቀች ሃገር ነበረበች ትረካ መሠረቱ ይህም ነው። ስለዚህ ትስስሩና ዝምድናው መካድ ነበረበትና ተካዶ፣ ባጭሩ። ኢትዮጵያ የመጨረሻዬቱ የኤርትራ ቅኝ ገዢ ሃገር ነበረች ትረካ ቦታውን ተካ። በዚህ ኤርትራ የቅኝ ገዢዎች ፍርርቆሽ ታሪክ መሠረ በቱርክ፣ በግብፅ፣ በጣልያንና በእንግሊዝ ተራ በተራ ከተገዛች በኋላ የመጨረሻዬቱ የኤርትራ ቅኝ ገዢ ሃገር ኢትዮጵያ ነበረች ነው። የዛሬ አያደረገውና "ሐበሻነት" ሲያልፍ አይነካካንም ዓይነቱ ዓይነን ግንባር ያድርገው ትረካውም ግልብ የዓረብ አሚሮችን ማሞኛ ማታልያ በዚህ ማዛባት ሥር ልጠቀስ የሚችል ታሳቢ ነው። ሚቹ አቶ መለስ ዜናዊም ለሙዳመር አል-ጋዳፊ በትውልዱ የየመን ዓረብነት ዝምድናው ያረጋገጠው ይህንን ዱካ ተከትሎ ነው። የዛሬ አያደረገውና "ኮሌጅ ከመግባት ይልቅ ስምንት ሳንት ከኢሳያስ ጋር ማሳለፉ ይበልጣል" ያለውም በዚያ ይፍ ይፍ በምያስብለው ፍቅራቸው ነበር።

የኤርትራ ብሔረተኛው እንቅስቃሴ ኤርትራውያኑን ከኢትዮጵያዊ ማንነት ራሳቸው እንዲያገለጹ ማድረግ ቀዳሚ ተግባር ነበር። "እኛ ኤርትራውያን እንጂ ኢትዮጵያውያን አይደለንም ነው" የክርክር መነሻ። የራቢ ለእስላሚያው መሪው ሼክ ኢብራሂም ሠልጣን በ1949 (እ.ኤ.አ) በተባበሩት መንግሥታት ድርጅት መድረክ ላይ ከሰጡት ማብራሪያ አንስቶ የብሔረተኛው እንቅስቃሴ እንደርዳሪ ሃይሉ "እኛ ኤርትራውያን፣ በረዥሙ ታሪካችን የኢትዮጵያ ታሪክ አካል ሆነን እናውቅም" ነው በየግለም አቀፍ መድረክ ክርክርና እሰጣ-አገባው ። በ30 ዓመቱ የነፃነት ተጋድሎ ዘመን የተደረገው የርዮተግለሙ ማጠንጠኛ ይህም ነበ። የብሔረተኛ እንቅስቃሴ ቀስ በቀስ ከዚያ በፊት ወደ እናት ሃገራችን ኢትዮጵያ ጉያ እንመለሰ ብለው ለተ.መ.ድ.ጠያቂ ቡድን ከኢትዮጵያ መቀላቀል ፍላጎታቸውን ያረጋገጡትም ወገኖች ጭምር ለዚህ ዓላማ ከጎኑ ማሰለፍ ቻለ ማለት ነው። በመሠረቱ በዚህ ሂደት ብሔረተኛው እንቅስቃሴ ታሪክን ሁለት ጊዜ ነው ያዛባው። እንዴት በነፃነት ትግል ወቅት ሌላ ጊዜ ደግሞ ነፃነት እወጃ ማግሥት። በመጀመሪያው ጊዜ የነፃነት ትግሉን ሕጋዊነት ለማሰባሰብ ተብሎ፣ ሌላው ጊዜ ደግሞ የአዲስቷ ሃገር ነፃ ሃገራዊ ሕልውናን ለማረጋገጥና የግድ አዲስ ሃገራዊ ማንነት ለማስጠበቅ ስሎ። ይህ በሃገሮች ግንጠላ ታሪክ ያልተለመደ አካሄድ አይደለምም፣ አልነበረምም።

የታሪክ መዛባቶች መኖራቸው ከተቀበለን ዘንድ ቀጣዩ ጥያቄ ለመሆኑ ማን ነው? ታሪክን ያዛባው ነው የሚሆነው። እንዴት? የትኛው ዓላማ ለማሳካት? እንደ ወትሮው በርካታ ጥያቄዎች መግተልተላቸው አይቀሬ ነው። እውነት እነዚህ የታሪክ መዛባቶች ናቸው በሁለቱ መንግሥታት ብሎም ሕዝቦች መሐል መልካም ጉርብትና ግንኙነት እንዳይኖር ዳንቃራ ሆነው አሁንም የሚያስቸግሩን? ላለመግባባቶቻቸው መሠረት የሆኑት? እነሱን ከመንግሥታችን አስወግደን ማለፊያ በይነ-መንግሥታት ትስስር እንዴት ነው የምንፈጥረው? የኤርትራ ፕረዝዳንት ለምን በአማርኛ አልተናገሩም? ለምን ስለ አስተዳደራቸው? ስለ ቤተ ሰብ ሁኔታቸው በሚገባ አልገለጹም ዓይነቱ ጉንጭ አልፋ ክርክር ውስጥ መዘፈቅ አይደለምም። ግን ስለ ድርጅቶቹ ምስጢራዊነትና ስለ መሪዎቻችን ማንነት አደባባይ የማይወጡ መገለጫዎች እንደ አንድ የግርጌ ሕዳግ ጣል ማድረግ አይከፋም። ወደ ጽሑፉ ማሳረጊያ ላይ እመለስበታለሁ።

ባጭሩ ሲጠቃለል፣

ኤርትራ ከኢትዮጵያ ጋር ምንም ትስስር ኖሯት አያውቅ

ኤርትራ የኢትዮጵያ ቅኝ-ግዛት ነበረች

ከትግራይ ኢትዮጵያውን ጋርም ዝምድና የለንም

ሓበኛም አይደለንም ፣ ግራብ እንጂ

ብለው የሚያስተጋቡ መመሪያዎች በዚያን ጊዜ እንደ አንድ የትግል መሣሪያ የተወሰዱ

ከኢትዮጵያና ከኢትዮጵያውያን ጋር የነበራቸው ትስስር የመካዱ ሥር የሚካተቱ ዋናዎቹ

የብሔረተኛው ወገን ድርጊቶች ናቸው ለእኛ የታሪክ መዛባች ሆነው የሚታዩት። ስለዚህ ክቡር

ፕረዝዳንት! "ታሪክ መዛባቱ አያከራክረንም! ነገር ግን አንድ ጥያቄ መልሱልን ለማለት

ይሚንገደደው። ለመሆኑ ታሪክን ያዛባው ማን ነው? እነዚህ በመሰሉ የሕዝቡን ማንነት "የሚያዘቡ

መዛባቶችን" ሲገፉ የነበረው ማን ነው? እነዚህ "ማንነት ያዘቡ" ታሪኮች ናቸው የሁለቱ ሕዝቦች

ግንኙነትን "ያዘቡትም" አልፎ ተርፎ የመረዙት ከሚለው ግንዛቤ ነው አነሳሼ።

እነዚህ አባባሎች ገባ ብለን እንመለከታቸው፤ እስቲ። ለዓረቦች ኢትዮጵያ እንደ ሃገር መጠሪያ ስሟ ሓበኛ ወይም አል-ሓበኛ ነው። ሌላ ትርጉም የለውም። ከታሪክ መዛግብት እንደምንረዳው፤ ከቅድመ እስልምና ጊዜ የነበሩት ስያሜ ነው። እሁን በቅርቡ በወጣው ISIS የወደፊቱ ሙስሊማዊ ካሊፊኔት ካርታቸው ላይ ከሱዳን፣ ከሶማሊያና ኡርትራ ጋር ባንድ ላይ መድረ ሓበኛ (አርዳል-አልሓበኛ) በተሰኘው እንደ እንድትልቅ አድያም (ወላያ) ወይም ክፍፍል ነው የተከለለችው። በነፃነቱ ትግሉ ዘመን ዓረብ ሃገሮች "ሓበኞች ነን" ነገር ግን "ከሓበኛ ቅኝ ግዛትነት" ነፃ እውጡን ብለው እርዳታ መጠየቁ አስቸጋሪ እንደምሆንባቸው አያጠያይቅም። ግራሊጋቢነቱም ያቺ በነፃነት አከባባር ዕለት ላይ ላሏ የተንጠፈጠፈ ከበሮ እየደለቅች ጻፋፊ ተስፋዬ ገብረአብ አገኝቷቸው ያን የመሰለ ፍንዳታቸው ምክንያት ሲጠይቋቸው "ከኢትዮጵያ" ነፃ የወጣንባት ዕለት በመሆኑ ነው" ያሉት የአሥመራ ወይዘሮ ታሪክ ያስታውሰኛል። ጋዜጤኛው "እናቱ! ስሞዎትን ማን ልበል" ብሎ ላከታተለው ጥያቄ ግን ምንም ሳያንገራግሩ ፈርጠም ብሎ "ኢትዮጵያ! ነዋ" በማለት የሰጡት መልሳቸው ፈገግ ከማድረጉ በላይ ነው "ቁጥርጥር" ያለው የአካባቢው የማንነት ግራሊጋቢነት ገላጭ ነው። ይህ ዓይነቱ የማንነት ግብግብ ነው እንግዲህ ፕረዥዳንት ኢሳያስን ከሲዳማ ነፃ እውጪ መሪ ከነበሩት ከሚቹ ከወለደአማኔል ዱባሌ ጋር በኢትዮጵያ ታሪክና ዲሞክራሲ ጉዳይ በ 1986 በሶማሊያ ዋና ከተማ ሞቃዲሾ ክፉኛ አፋጥጦ ግብግብ ያስገጠማቸው። ምስክርነቱን የሰጠው የኡርትራ ሕዝባዊ ሓርነት ግንባር (ኢ.ፒ.አል.አፍ) የቀድሞ ታጋይና የስለላ መረቡ የቀድሞ ተወካይ የነበረው የማነ ተክለጊዮርጊስ ነው። ባለታሪኩ በ 21 እውዲዮ-ካሴት በአሰና ራዲዮ በሰራጨው ረዥም የትግል ታሪኩና ስለ ፕረዥዳንት ኢሳያስ የሰጠው መግለጫ እምብዛም እውንታዊ ገፅታ የተላበሰ ባይሆንም ቅሉ "እኔ የምመለከተን የኢትዮጵያንና በሃገርቷ ዲሞክራሲ የማስፈን ጉዳያችን አይደለም፤ የሲዳማ ነፃ ማውጣት እንጂ" የሚለውን የአቶ ወለደአማኔል ክርክር በብርቱ እንደመከቱ ይመስክራላቸዋል። አቶ ኢሳያስ "ግንባራችን ኢትዮጵያን የማበታተን ዓላማ የለውም" በማለት ፈርጠም በማለት ነገሯቸው ይላል አቶ የማነ። እንዲያውም ቃል በቃል "ኢሳያስ ሊያብድ ነበር" ይላል (10 ኛው እውዲዮ ከደቂቃ 55:16 ጀምሮ) የቀድሞ የስለላ ወኪልና የዚያን ጊዜ ግንባሩን ከኋላ የሚያሸከረከረው የሕቡዕ የኡርትራ ሕዝባዊ አብዮታዊ ፓርቲ አባል የምስክር ቃሉን ሲሰጥ። ስለዚህ ፕረዥዳንት ኢሳያስ "የትግራይ ነፃ ራብፕሊክ ምሥረታን አልተቀበልንም" አባባላቸው፤ እኔም ለመቀበል አላንገራገርኩም። ፕረዥዳንት ኢሳያስ የሌሎቹ ኢትዮጵያውያን ስብስቦች የራሳቸው መንግሥት ምሥረታ ውጥን የማይቀበሉበት ተጨማሪ ምክንያት እንደነበራቸው ልብ እንበል። ሁሉ ነፃ እውጪ ተብሎ ነፃ መንግሥታት ምሥረታ ትግል ካፋፋው የኡርትራ ጥያቄ ዋጋ ያሳጣዋል። ይራከሳል እንበል! ባልረቀቀ ቋንቋ። ያገዳቸው ልዩ ጥያቄና ከብሔራዊ ጥያቄዎች ጋር አለመመሳሰሉን አጠያያቂ ያደርግባቸው ነበር፤ በሌላ አባባል። ለወዲ አሥመራ የትግራይ ራብፕሊክ ሆነ የሲዳማ መንግሥት ምሥረታ ፍላጎት " ከኡርትራውያኑ ጋር የመውደር ከማን እንሾ ማንጠራራት" ተደርጎ ቢወሰድ አይገርመኝም። ለመቀበል የሚያስቸግሩን የአቶ ኢሳያስም ሆነ የአቶ የማነ ትርክቶች ግን በርካታ ናቸው። ለምሳሌ የ 10 ዓመት የሽግግር ጊዜ ጠይቀን ነበር፤ ባንዱ ወይም በሌላው የመንግሥታዊ ቁርኝት እንጣምር ብለን ወያኔ እምቢ አለን ዓይነቱ አባባሎች ለማመን ያስቸግራሉ። የማንቀበለውና የማይዋጡን ለይተን በምክንያታዊነት እንጂ በጥላቻም ሆነ የሰሞነኛው ደርሶ የኡርትራ ትግልና የፕረዥዳንት ኢሳያስ አቱንኩብን ባይ ጥብቅናም ሆነ የፕሮፌሰር ሙሴ ተገኝ አሥመራ ደርሶ-መልስ ተሞክሮ ምሬት ስሜታዊነት ቦታ ሊኖረው አይገባም። "አሰባሳቢ ማንነት ባንድ ሃገር ልጅነት" መጽሐፌ ውስጥም አልፎ አልፎ እነዚህ የማንነት አወሳሳቢ ታሳቢዎችን በመጠኑ ተዳስሰዋል። ለመጽሐፌ ማስታወቂያ እያደረግኩ አለመሆኔን ይታወቅልኝ ሓረግ መጨመር ልያስፈልግ ነው መሰለኝ!። ከዚህ በተጨማሪ

ዓለም ሰገድ ዓባይና የኖርዌይ ተወላጅ የሆነው ሸቲል ቱሮንቨል በኢትዮጵያና ኤርትራ ጦርነት ወቅት በሁለቱ ትግራይ ተናጋሪዎች ማለት ትግራይ ኢትዮጵያውና ትግርኛ ስብስብ ነኝ ባዩ ኤርትራው ብሔረሰብ መካከል በተለያዩ የትግሉ ወቅቶች የታዩትን የማንነት መለዋወጦች አጥንተው የምርምራቸው ውጤት አቅርበዋል። የሁለቱም መጽሐፎቶች ርዕሶች በግርጌው መልክተዋል።

ገና ገና ፕረዥንት ኢሳያስ ከዓረቦች ጋር ሳይገናኙ፣ ዛሬ በሚያስገርም ሁኔታ የሚያቀላጥፉት ዓረብኛም ሳይማሩ ገና ገና ድሮ ለወታደራዊ ትምህርት ከታላኩበት ቻይና ሳይመለሱ እነ ዑስማን ሣሊሕ ሳቤ አይገቡ ገብተው በኤርትራ ዓረባዊ ማንነት የዓረብ አሚሮችና ርእሳነ መንግሥታት ድጋፍና እርዳታ ይሸምቱ ነበር። የሻዕቢያ ወታደራዊ ክንድ የፈረጠመውም በዚህ ማቴሪያልና የገንዘብ እርዳታ አማካኝነት ነው ቢብላ እምብዛም ማጋነን የለበት። ይህ እንደ ተጠበቀ ሆኖ 25 ዓመታት ከነፃነት እወጃ በኋላም ኤርትራ እንደ ሃገር የዓረብ ሊገ (ራቢጣው) ተመልካች አባል እንጂ ሙሉ አባል አልሆነችም። ሌላኛው የኤርትራ የማንነት ለይታ ያወሳሰበው ወገንተኛነት አሰላለፍ እንበለው!

ቅኝ ተገዢዎች እንጂ ኢትዮጵያውያን አይደሉም፣ ጥያቄያችንም ቅኝ ግዛታዊ ነው ብቻ ሳይሆን ከእኛ ጋር አብሮ ለመታገል ይህንን የጥያቄያችን ባሕርይ መቀበል የግድ ነው ባዮች ነበሩ፣ የሻዕቢያ መሪዎች በዚያን ጊዜ። መለስ ዜናዊና የትግል ጓዶች ይህንን ተቀብለው ነው ድጋፍና ትብብር የተለገሳቸው። ይህንን መቀበል አሻፈረን ያሉትማ ድጋፍና ትብብር ተነፈጋቸው። ይባስ ተብሎ ወያኔና ሻዕቢያ ባንድ ላይ በመሆን ተዋጋቸውና ከትግል ሜዳ ውጭ አደረጓቸው። በዚህ ድግግሮች ሁለቱም ዓላማቸው ለማሳካት ስለበቁ ሁለቱም ተጠቃሚዎች ነበሩ። win-win situation ነው የሚታሉት! ይህ ብቻ አልነበረም። ከነፃነት በኋላም ባንድ ላይ የሚያጣምራቸው የጋራ አንገብጋቢ ግቦች ነበሯቸው። ሻዕቢያ በዓለም መድረክ ለአዲስቷ ሃገር ነፃነት የኢትዮጵያ መንግሥት እውቅና ማረጋገጥ ነበረበት። ሌላ ምክንያትም ነበረ። ከእነሱ ድርጅት ሌላ ማንም ኤርትራዊ ድርጅት እውቅና እንዳይሰጠው ፍላጎት ነበራቸው። 1991 ለአዲስ አበባው የሰነድ የሽግግር ኮንፈረንስ ኢሕአፓና የመኢሶን መሪዎች ብቻ ሳይሆኑ የኤ.አል፣ኤ.ፍ አንጃዎች መሪዎችም ያልተጋበዙት እንበለ ምክንያት አልነበረም። ውያኔ/ ኢሕአፓ በሚገባ መሬት ሳይቆናጠጥ ከቀድሞ የትግል አጋሩ አለመግባባት መፍጠር አይፈልግም ነበር። እነዚህ ታሳቢዎች ብዙ የሚያነታርኩ ጉዳዮች አይመስሉኝም።

እመለስበታለሁ ያልኩትን አደባባይ የማይወጡ የድርጅቶች መሪዎች ማንነት መገለጫዎች አልዘነጋሁም። ልክ እንደ ትናንቱ በአጼ ሃይለሥላሴ ዘመን የእናታቸው ስም (የሺ.እመቤት ዓሊ ጋንቻ ፈረድ?) እንኳን በትክክል በይፋ ሊታወቅ ቀርቶ የሃገር ሕልውና -ነክ ምስጢር መስሎ ይታይ እንደ ነበረ የእናቱ ዘመዶች ሆኑ ፕረዥንት ኢሳያስ ራሳቸው ከትግራይ ጋር የሚያቆራኛቸው የስጋ-ውልደት ዝምድና አሁንም የተጠቀሰ ነገር የለም። በተቃራኒው የሚቼ የመለስ ዜናዊ እናት ኤርትራዊነትና የሠራዩ አውርጃ ተወላጅነት ሃገር ያወቀው የአደባባይ ምስጢር ነው። አብራሃም ያየ የዛሬ ስንት ዓመት በፊት እሱ ከመረብ ሻገር ካለው ሠራዩ አውራጃ ብቻ ሳይሆን ከሦስቱ የኤርትራ ከበሳ ወይም ደጋ አውራጃዎች ከተለያዩ ግለሰቦች ጋር ያላቸው ጥልፍልፍ ያለ ማን ማን ቢወልድ የስጋና የደም ውህደት በግራፍ መሰል አገላለጽ በትግርኛ ከሽኖ አስነብቦናል። አባይ ስብሐትም ኤርትራዊ ቁርኝታቸውን አለደበቁም ወይም አላፈሩበትም ሊበል። በተቃራኒው የኤርትራ ቁንጮ ባለሥልጣናት መረብ-ሽገር ትውልድ ሳረገ እንደ መንግሥታዊ ብቻ ሳይሆን እንደ

አንድ የሃገር ሕልውና ምስጢር ዛሬም በአሥመራ በሽኩሽኩታ ነው የምወጣው። አይገርምም!
ይቺ ደግሞ ዓቢይ መነገገሪያ ጉዳይ ሆኖ ነው እንደሚታሉኝ ተስፋ አለኝ። ግልፅነት የክፍት
ሕብረተሰብ አንዱ መለያ መታወቂያ ነው። በዚህ አካባቢ የምንመለከተው የግራሊጋቢው የማንነት
ልውውጦች ማሳያም ጭምር ነው።

በመጨረሻ ይህንን የሁለቱን ሕዝቦች ፣ እደግመዋለሁ ሁለቱን ሕዝቦች የወደፊት ትስስርና የሁለቱ
መንግሥታት የወደፊቱ አዘቦታዊ በይነ-መንግሥታዊ ግንኙነት ያሰናከለው የታሪክ "መዛባት"
ፕረዝዳንት ኢሳያስ አፍወርቂ በቃለ ምልልሱ እንደሚያረጋግጡት እውነት የሚገባ የተሰነደ ታሪክ
ከሆነ እዳው ገብስ ነው። "መዛባትን" የማጥራቱ ቀዳሚው ተግባር ለተመራማሪ ፈታሽነት
ለባለሙያዎቹ ማቀራብ ብቻ ነው። መቼም እስካሁን የሰንዶቹ የምስጢራዊነት ይርጋ ዘመን
ይገባደዳል በሚል ተስፋ በመሰነቅ ነው። እነዚህ ሰነዶች ለታሪክ ተመራማሪዎች ክፍት ማድረግ
ነው። በዚህ ምርምር መንግሥት አውዳሽ ምሁራን ጎን ለጎን በሂሳብነታቸው የሚታወቁትን
ፕሮፌሰር ተከሰተ ነጋሽ፣ ተስፋፅዮን መንግሥቱ የመሳሰሉ ምሁራን መጨመር ሊያስፈልግ
ይችላል። ውጤቱ ታማኝነት እንዲላበሰ ከተፈለገ ማለቱ ነው።

በሕዝቦች መካከል ዘላቂ ትስስር አለ። በሥልጣን በተደለደሉ መንግሥታት መካከል ግን ለትስስር
መንስኤና መነሻ እስተረተጂካዊ ጥቅማጥሞች ናቸው። በሁለት ድርጅቶች መካከል የነበረው
በጋራ ጠላቶች ላይ የጋራ ክንዳቸውን በማሳረፍ ውለታ የመዋዋል ግንኙነት ተከቲካዊ
ነበረ። ግንባሮቹም አይክዱም። ብዙ ውጣ ውረዶች ነበሩበት። ይህ ሓቅም አይክዱም። ከ 1975
ጀመሮ እስከ አሥመራና አዲስ አበባ በድል መግባቱ ድረስና ከዚያም በኋላም። የዚህ ፅሁፍ ዓላማ
የሁለት ነፃ አውጪ ድርጅቶች ፀረ ደርግ ቃልኪዳና "እኔ ነኝ ውለታ የዋልኩልህ ፣ እኔ ነኝ እንጂ
የዋልኩልህ" ገራንጃና እስጣ-አገባ ለዚያኑ ጊዜው የጦር ኮማንዶቻቸው መተው ሳይሻል
አይቀርም። እነሱ ይወዛገቡበት። በቅርቡ ሜጀር ጀነራል ዓድቃን የሰጠው እንተርቪዩን
ይመለከታል። እኛ ጉዳያችን የወደፊቱ የሁለት ሕዝቦች ትስስር "ሊያዛባ የሚችለውን የታሪክ
መዛባት" ነቅሶ ማውጠት ነው ብለናል።

አሁንም የምናወጣው ስለ ሁለቱ ነፃ አውጪ ድርጅቶች ማለት ወያኔና ሻዕቢያ የጋራ ትግል ታሪክ፣
ትስስርና ውዝግብ እንጂ ሰማኒያ በላይ ስለ ሆኑት የኢትዮጵያ ብሔረሰቦችና ዘጠኙ የኤርትራ
ማሕበረሰቦች ግንኙነትና ታሪካዊ ትስስር እንዳለሆነ መዘንጋት የለበትም። ገፋ ቢል ስለ ሁለ መረብ
ዳርቻ ስላሉት ሁለቱ የትግርኛ ተናጋሪዎች ታሪክ መዛባት ነው። ተወደደም ተጠላም ወሳኝ ሚና
ያላቸውም አሁንም በመረብ ወንዝ ዳርቻ ያሉት ትግራዊና ትግርኛ ስብስብ ትስስር ብቻ መሆኑን
መሰመር ያለበት ሓቅ ነው። ይህም ሌሎቻችን መቀበል ያለብን መራራ ሓቅ ይመስለኛል። የታሪኩን
መዛባት ለማስተካከል ብቻ ሳይሆን ዘላቂው ሰላምና መልካም ጉርብትናም ሆነ ማለፊያ የወደፊት
ቁርኝት ወሳኝ የሁለቱ ማለፊያ ግንኙነት መሆኑ ላንድ አፍታም መዘንጋት ያለበት
አይመስለኝም።

እነዚያ ኤርትራን ተራ በተራ በቅኝ ግዛትነት ተፈራረቁበት የተባሉት ቱርኮች፣ ግብፆች፣
ጣልያኖችና እንግሊዞች ጓዛቸውን ሸክፈው በመጡበት እግር ወደ ሃገሮቻቸው ተመልሰዋል።
እድሜ "አልዛባ" ላለው ጅዮግራፊ "የመጨረሻ ቅኝ ገዢዎቹ" ግን እንደ ጥንቱ በነበሩበት አሁንም
እንደ ጎረቤት አሉ። የትም አልሄዱም። የኢትዮጵያና የኤርትራ ሕዝቦች ትስስር መሠረቱ እዚያ
ላይ ነው። ባንዱ ወይም በሌላው የመንግሥታት ተጣማሪነት ባይገናኙም ቢያንስ ጎን ለጎን

በጉርብትና መኖሩ እጣ ፋንታቸው ሆኖዋል።ከሁሉ በላይ ያለፈውን ታሪክ ብቻ ሳይሆን መጪው እጣ ፋንታቸው የተቆራኘው ።መንግሥታትም ድርጅቶችም ጠፊዎች ናቸውና።ሃገሮችና ሕዝቦች ይኖራሉ።በጉርብትና ይኖራሉ።ጎን ለጎን ባንድ ሃገር ጥላ ሥር ወይም በሁለት ራሳቸውን በቻሉ ሃገራት ዜግነት።ኤርትራ በትግል ነፃነት መቀጃት ቻለች።ወያኔ ኢትዮጵያን መቆጣጠር ቻለ።እንኳን በኢትዮጵያና በኤርትራ ሕዝቦች መሓል ሰላም ሊያሰፍኑ ቀርተው በድርጅቶቻቸው ውስጥ መረጋጋት መፍጠር አልቻሉም። ሁለቱ ድርጅቶች ቢታረቁም ቢጠፋፉም የሕዝቦቻችን እጣ-ፋንታ ተጣማርነት ከእይታችን መራቅ የለበትም።ከጊዜያዊ ድሎች ባሻገር አሻገረን እንመልከት!

ጉዳዩን ጠለቅ ብላችሁ መመልከት ለምትሹት ተጨማሪ ንባብ፤

ዩሱፍ ያሲን ፣ የትግርኛ ተናጋሪዎቹ ቋሚና ተለዋዋጭ የማንነት መግለጫዎች- ሁለቱን ሕዝቦች በማቀራረቡ የሚኖራቸው ሚና፣ በሰን ሆዜ የኢትዮጵያና ኤርትራ ወዳጅነት ኮንፈረንስ ማርች 2010

ዩሱፍ ያሲን ፣ አሰባሳቢ ማንነት ፣ ባንድ ሃገር ልጅነት ኤሶፕ አሳታሚ 2014

ሓሰን ዑመር ግብዓል፣ኢትዮጵያና ኤርትራ፣ ያልተጠናቀቀ ፍቺ፣ ያልተቻለ ጉርብትና፣ ታህሣስ 1991 ጦቢያ መጽሔት

Hassan Umer Abdalla, Ethiopia & Eritrea: Let's get the facts clear 2009 (<http://www.ethiomed.com/adroit/2560.html>)

Abbay, Alemseged, Identity Jilted or Re-imagining Identity? The Different Paths of the Eritrean and Tigrayan Nationalistic Struggles, Red Sea Press, 1998

Tronvoll, Kjetil, War & Politics of Identity in Ethiopia, Making of Enemies & Allies in the Horn of Africa, 2009